

Proefsleuvencampagne

Harelbeke Deltapark

Februari-Maart 2007

De Logi Adelheid
Messiaen Liesbeth
Sturtewagen Katrien

Voorwoord

Dit rapport is de administratieve neerslag van de archeologische prospectie die begin 2007 plaats had op het toekomstig bedrijventerrein Deltapark, te Kortrijk, Harelbeke en Zwevegem.

Deze campagne leverde, zoals verder uit dit verslag mag blijken, enkele zeer interessante resultaten op.

Onze dank gaat uit naar Intercommunale Leiedal, en Ignace Braecke in het bijzonder, die deze prospectie mogelijk maakte. Ook Monument Vandekerckhove n.v. en haar projectleiders Stijn Devos en Bart Vanneste willen we bedanken voor de logistieke ondersteuning. Verder zijn we dank verschuldigd aan Sam Dedecker (beheersarcheoloog RO-Vlaanderen, entiteit Onroerend Erfgoed), Marc Dewilde (VIOE Zarren) en Johan Hoorne (KLAD) voor hun wetenschappelijke begeleiding, Wim Declercq (Universiteit Gent) en Guy De Mulder (Universiteit Gent) voor de goede raad en expertise op het vlak van sporen en vondsten, en Johan Vanlaecke (VIOE) voor het inmeten van de proefsleuven. Tenslotte mogen we de arbeiders van Monument Vandekerckhove n.v. en Maarten Bekaert en zijn kraanmannen zeker niet vergeten.

Inhoudstafel

Inleiding	1
Financieel kader	2
Situering	2
Geografische ligging van het onderzoeksterrein	2
Bodemkundige situatie op het onderzoeksterrein	3
Archeologische voorkennis	3
Methodologie	4
Resultaten	5
Zone A	5
Proefsleuven A-I, A-II, A-III en A-VI	6
Proefsleuven A-VIIIb en A-IXb	8
Zone B	8
Proefsleuven B-I t.e.m. B-VI	8
Proefsleuven B-VI, B-VII en B-VIII	9
Proefsleuven B-IX, B-X, B-XI, B-XII en B-XIII	11
Zone C	13
Proefsleuven C-I tot en met C-VIII, C-XVIIa en C-XVIIIa	14
Proefsleuven C-Xa tot en met C-XVI, en C-XVIIb	14
Proefsleuven C-Xb tot en met C-XIVb, C-XXI en C-XXII	16
Zone D	17
Proefsleuven D-VIII en D-IX	18
Zone E	19
Proefsleuven E-XII, E-XIII, E-XIV en E-XVI	19
Proefsleuven E-VII, E-XVII en E-XVIII	20
Proefsleuf E-V	20
Proefsleuf E-XIX	20
Zone F	21
Proefsleuven F-I, F-II, F-VI, F-VII, F-VIII, F-IX, F-X en F-XI	22
Proefsleuven F-III en F-IV	23
Interpretatie van de archeologische sporen	24
Site 1: Een inheemse late-ijzertijd/vroeg-Romeinse nederzetting	24
Site 2	25
Site 3: Een concentratie aan Romeinse sporen	26
Enkele verspreide sporen	26
Site 4: Te Coraele Goed	27
Besluit en aanbevelingen	27
Bibliografie	29
Bijlage 1 : Het aardewerk van B-VII-2 en B-IX-7	30

Inleiding

Eind 2006 werd bekend dat Intercommunale Leiedal de aanleg van een bedrijventerrein voorzag in het gebied rond de Luipaardstraat te Kortrijk, ten zuidoosten van de E17. De aanvang van de werken is gepland in het voorjaar van 2007.

Aangezien de bouwwerken een onomkeerbare destructieve ingreep in het bodemarchief betekenen, werd in overleg tussen Sam Dedecker (beheersarcheoloog RO-Vlaanderen, entiteit Onroerend Erfgoed) en Intercommunale Leiedal, die eigenaar is van de terreinen in kwestie, besloten dat een archeologische prospectie vóór de start van de werken aangewezen was, en dat een proefsleuvencampagne hiervoor meest toepasselijk was. Op basis van boringen op het toekomstig bedrijventerrein, werd een aantal zones bepaald die geschikt waren voor een dergelijk onderzoek.

Doel van het onderzoek is door middel van proefsleuven zicht te krijgen op de archeologische waarde van het terrein, zodat geëvalueerd kan worden of dit gebied voor de bouwwerken kan vrijgegeven worden of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

De uitvoering van de prospectie werd toevertrouwd aan Monument Vandekerckhove n.v., die hiervoor drie archeologen en twee kraanmannen in dienst nam.

De uitvoeringstermijn van de proefsleuvencampagne bedroeg vijftien werkdagen. Aansluitend op het terreinwerk waren nog vijf werkdagen voor de verwerking van de resultaten en het opstellen van het rapport voorzien.

Het onderzoek werd aangevat op maandag 12 februari 2007. Pas op 8 maart kon het terreinwerk afgesloten worden. Deze vertraging was te wijten aan het slechte weer dat de archeologen noodzaakte enkele dagen regenverlet te nemen.

Maar niet alleen de zware regenval bemoeilijkte het onderzoek. De hoge grondwatertafel zorgde ervoor dat de registratie van de blootgelegde sporen onmiddellijk moest gebeuren. Nader onderzoek van de sporen was vaak onmogelijk daar zij vrijwel meteen bedolven werden onder de instortende sleufwanden. Daarnaast moest ook afgerekend worden met problemen van logistieke aard. Eén van de twee kranen begaf het regelmatig en moest uiteindelijk vervangen worden. Een inbraak in de werfkeet zorgde voor een (tijdelijk) gebrek aan materiaal, en de (opzettelijke?) vervuiling van de brandstoftanks van de kranen vertraagde de graafwerken.

In dit rapport komt eerst het financiële aspect van het project aan bod. Dan wordt de geografische en bodemkundige ligging van het onderzoeksterrein geschetst. Daarop volgt een bespreking van de archeologische voorkennis van het gebied, waarna ook de gebruikte methodologie verder wordt toegelicht. Uiteindelijk worden de resultaten van de campagne voorgesteld, en wordt naar parallellen gezocht in de regio om zo tot een gerechtvaardigde conclusie te komen betreffende de archeologische waarde van het terrein.

Financieel kader

In samenspraak met beheersarcheoloog Sam Dedecker werd overeengekomen dat Intercommunale Leiedal, eigenaar van de terreinen en uitvoerder van de werken, de archeologische veldverkenning zou bekostigen. Voor de uitvoering van het project werd door verschillende archeologische bedrijven een offerte uitgeschreven. Uiteindelijk werd hiervoor privébedrijf Monument Vandekerckhove n.v. aangesteld. Deze laatste nam op haar beurt twee archeologen, Liesbeth Messiaen en Katrien Sturtewagen, en één archeologisch tekenaar, Adelheid De Logi, aan.

De proefsleuven campagne vereiste eveneens twee 21-tons kranen. Hiervoor werd beroep gedaan op Maarten Bekaert, die ook de kraanmannen voorzag.

Daarnaast werd het nodige werfmateriaal door Monument Vandekerckhove n.v. aan de archeologen bezorgd.

Voor het uitzetten van de sleuven konden de archeologen ook rekenen op de hulp van enkele arbeiders van Monument Vandekerckhove n.v.

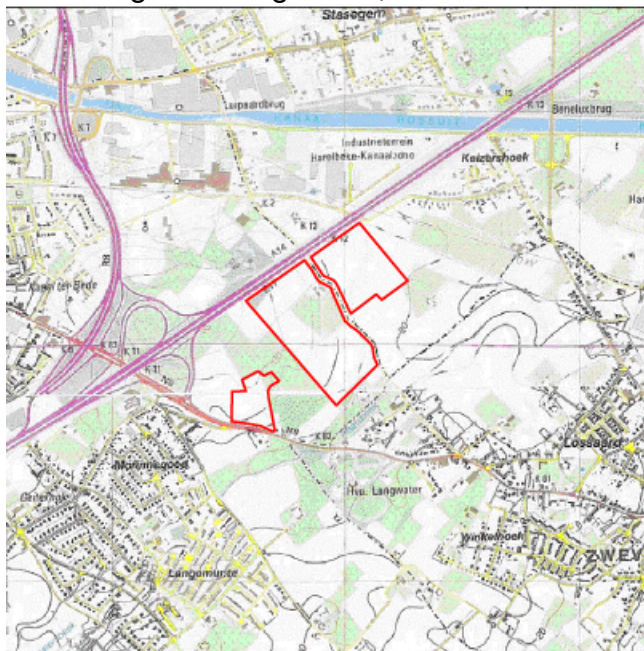
Het inmeten van de getrokken proefsleuven gebeurde door landmeter Johan Vanlaecke, in dienst van het VIOE.

Situering

Geografische ligging van het onderzoeksterrein

Het bedrijventerrein Deltapark bestaat uit drie aanpalende zones op het grondgebied van Kortrijk, Harelbeke en Zwevegem, samen zo een 80 hectare groot. Het terrein is in het noordwesten begrensd door het in- en uitrittencomplex "Kortrijk-Oost" van de autosnelweg E17, in het zuiden door de Oudenaardsesteenweg N8, in het oosten door de gewestweg N391, en in het noordoosten krijgt het terrein aansluiting op de

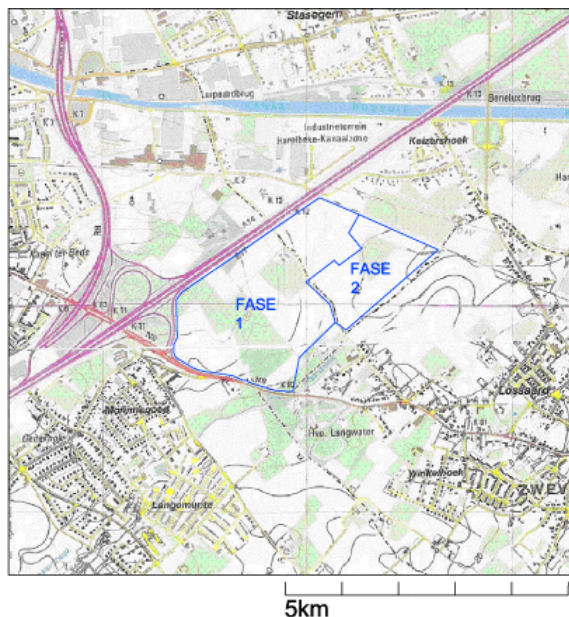
R8. Middendoor het onderzoeksgebied loopt de Luipaardstraat.

Het terrein in kwestie bevindt zich op een helling, waarvan het hoogste punt (33 meter boven de zeespiegel) ten westen van het te onderzoeken gebied, ter hoogte van de E17 ligt. Het terrein zelf heeft haar hoogste punt op de noordwestelijke hoek aansluitend op de E17. Daar ligt het op een 30 meter boven de zeespiegel. Vandaaruit helt het af naar 22 meter boven de zeespiegel in het oosten en het zuiden, en naar 25 meter in het zuidwesten.

Situering, met aanduiding van de te onderzoeken zones

De aanvang van de infrastructuurwerken voor de eerste fase van het Deltapark is voorzien in het voorjaar van 2007. Deze eerste fase omvat 48 hectare van de totale oppervlakte.

Boringen over het gehele terrein wezen uit dat bepaalde zones in het verleden afgegraven werden voor de kleiwinning van een nabij gelegen pottenbakkerij. Aangezien deze zones nadien volgestort werden met puin en afval, kwam slechts 28 hectare van de eerste bouwphase in aanmerking voor archeologisch onderzoek. In het kadaster gaat het voor Kortrijk om volgende percelen: 359c, 362f, 363g, 364, 365, 366a, 367, 368, 373, 374, 375, 376a, 377f, 380, 381, 382, 383a, 387a, 388b, 389a, 391c en 399a (terug te vinden op Afdeling 3, Sectie B, blad 11 en 12). De percelen op grondgebied van Harelbeke die onderzocht dienden te worden zijn 614b, 615a, 640, 645, 646, 647, 648, 650,

651a, 651f en 655c (zie hiervoor Afdeling 2, Sectie C, blad 11)

Bodemkundige situatie op het onderzoeksterrein

Het onderzoeksgebied situeert zich hoofdzakelijk op zandleemgrond. Ten westen van de Luipaardstraat vinden we van noord naar zuid volgende bodemtypes: Pcc (licht-zandleemgronden), opgehoogde grond, uLda (matig gleyige zandleemgrond met ondiepe klei) en Ldc (matig gleyige zandleemgrond).

Ten noordoosten van de Luipaardstraat binnen het onderzoeksterrein bevinden zich van noord naar zuid deze bodemsoorten: Pcc, Pdc (matig natte licht-zandleemgrond) en Ldc. (Tavernier 1969)

Vóór het onderzoek had het terrein meerdere bestemmingen. Het overgrote deel deed dienst als akkerland, een klein deel fungeerde als weide.

Archeologische voorkennis

Van het onderzoeksterrein zelf was voor deze prospectie niet veel gekend op archeologisch gebied, behalve de aanwezigheid van het Coraelgoed, een walgrachtsite die dateert van het begin van de 17de eeuw en pas werd afgebroken in de tweede helft van de 20ste eeuw. In de nabijheid van het terrein bevindt zich de walgrachthoeve Goed Te Cattebeke. Deze hoeve is van post-middeleeuwse datum en ligt tegen de zuidelijke grens van het opgravingsterrein. (Van Hoonacker & Decaluwe 1988 : 84-85, 98-99)

Recent werden enkele veldprospecties uitgevoerd door de mensen van de Archeologische Stichting Zuid-West-Vlaanderen vzw., waarbij vooral aardewerk gerelateerd aan de walgrachthoeves aan het licht kwam.

In de onmiddellijke buurt van het onderzoeksterrein werden in de jaren '50 van de vorige eeuw enkele vondsten gedaan. Het betreft vier kuilen, vermoedelijk uit de ijzertijd, en twee houten waterputten. De vier kuilen zijn slecht gedocumenteerd. De waterputten hebben een onzekere datering, één van beide is slechts gekend door de beschrijving van een ooggetuige bij graafwerken.

Men kan besluiten dat er nog maar weinig geweten is over het onderzoeksgebied zelf. De huidige prospectiecampagne zal aan het licht moeten brengen of dit terrein enige archeologische waarde heeft.

Methodologie

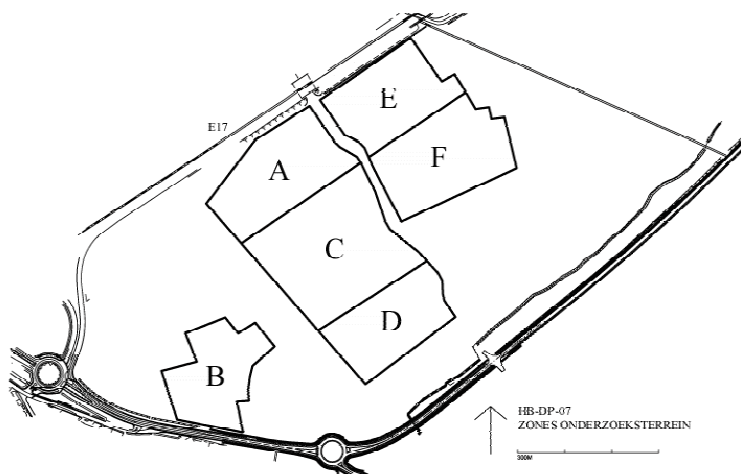
Het onderzoeksterrein werd afgebakend op basis van de eerder vermelde grondboringen. De beslissing het gebied te onderzoeken door middel van proefsleuven werd genomen door archeoloog Sam Dedecker, die ook het bestek uitschreef. Oorspronkelijk was hierin voorzien dat de gehele campagne zou uitgevoerd worden in dertig werkdagen door één archeologisch team, bestaande uit een archeoloog en een tekenaar, met één 21-tons kraan. Uiteindelijk werd dit gewijzigd in twee teams: twee archeologen die instonden voor de begeleiding van twee kranen, en één tekenaar om de sporen in te tekenen en te beschrijven. Op deze manier kon de uitvoeringstermijn gehalveerd worden naar vijftien dagen.

Voor het uitzetten van de proefsleuven werd het onderzoeksgebied opgedeeld in zes zones, aangeduid met een grote letter. De sleuven kregen een Romeins getal, en de sporen een Arabisch getal. De aanduiding van sporen, proefsleuven en sporen ziet er als volgt uit:

Zones: A, B, C, ...

Proefsleuven: A-I, A-II, A-III, ...

Sporen: A-I-1, A-I-2, A-I-3, ...

Waar en in welke richting de proefsleuven aangelegd zouden worden, werd besloten op basis van een aantal criteria. Aangezien er sprake was van een vooropgestelde termijn waarin de werken uitgevoerd dienden te worden, werd geopteerd voor lange continue sleuven. Op die manier kon een groot gebied op relatief snel tempo open gelegd worden zonder dat de kranen zich onnodig dienden

te verplaatsen. Bovendien wordt aangenomen dat op deze manier het beste zicht op het potentieel van een terrein wordt verkregen. De richting van de proefsleuven werd bepaald aan de hand van de helling van het terrein. De sleuven werden tegen de helling in aangelegd zodat het stijgend grondwater geen al te grote problemen kon veroorzaken. In het bestek werd aangegeven dat de proefsleuven op een onderlinge

afstand van 20 meter moesten geplaatst worden. Er werd echter voor gekozen deze om de 15 meter te graven, zodat uiteindelijk 11 % van het terrein onderzocht zou worden. Dit was noodzakelijk omdat algemeen wordt aanvaard dat minstens 10 % van een gebied moet onderzocht worden om een enigszins representatief beeld van de archeologische waarde ervan te kunnen verkrijgen.

Naast deze criteria waren ook nog enkele afspraken met Intercommunale Leiedal bepalend voor de situering van de proefsleuven. Zo diende een buffer van 20 meter rondom de aan te leggen weggroeven gerespecteerd te worden. Daarenboven moesten dwarse verbindingssleuven voorzien worden aan de lager gelegen uiteindes van de sleuven om het grondwater op te vangen, en dienden deze waar mogelijk aangesloten te worden op bestaande grachten.

Het uitzetten van de proefsleuven op het terrein zelf gebeurde op basis van een aantal ijkpunten. Zo werden de toekomstige weggroeven en enkele van de lange proefsleuven door landmeters uitgezet. Op basis van deze punten konden de resterende sleuven door de archeologen zelf gemarkeerd worden.

Het graven van de proefsleuven gebeurde door twee 21-tons kranen, met een kraanbak van 1,80 meter. De diepte van de sleuven was afhankelijk van de af te graven ploeglaag, deze moet immers verwijderd worden om de eventuele grondsporen zichtbaar te maken. Op de akkers bedroeg deze 40 à 50 centimeter. Op de zones die als weide fungeerden varieerde ze tussen 40 centimeter en 1 meter.

Waar nodig werden kleine kijkvensters aangelegd om een beter zicht te krijgen op de gevonden grondsporen.

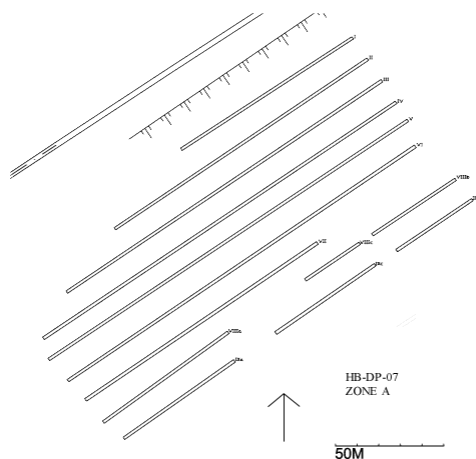
Op geen enkel spoor werd een coupe gemaakt. Dit heeft deels te maken met de tijdsdruk, maar ook het instorten van de sleufwanden ten gevolge van een waterverzadigde ploeglaag en het snel stijgend grondwater speelden hierin een beslissende rol.

De registratie van de sporen en de algemene werken gebeurde met verschillende digitale fotocamera's. De sporen in de proefsleuven en kijkvensters werden beschreven en opgetekend op een schaal van 1:100. Deze tekeningen konden op het algemeen grondplan georiënteerd worden dankzij de metingen van een topograaf. Aangezien de sleuven binnen de uitvoeringstermijn terug moesten dichtgegooid worden, werden de uiteindes van de proefsleuven opengelaten zodat de topograaf op basis hiervan zijn werk kon uitvoeren. Er moet nog op gewezen worden dat enkel de randen van de proefsleuven door een landmeter werden opgemeten, de sporen zelf niet.

Resultaten

Zone A

Zone A is dat deel van het onderzoeksterrein, ten westen van de Luipaardstraat, dat aansluit op de E17. Ze bestaat voornamelijk akkerland, maar ook een klein stuk weide. In totaal werden op deze zone negen proefsleuven aangelegd (I tot IX), waarvan de laatste twee verder in a, b en c werden opgedeeld omdat zij werden onderbroken door omheiningen of drassige stroken.

In de proefsleuven van zone A kwamen vooral sporen voor die als grachten of greppels mogen worden beschouwd. (Dit zijn min of meer rechte stroken die duidelijk afgelijnd kunnen worden tegenover de moederbodem.) Ze kwamen verspreid voor in het gebied. Meer bepaald gaat het hier om sporen A-I-7, A-III-1, A-III-14, A-III-18, A-VI-3, A-VI-4, A-VI-5, A-VII-

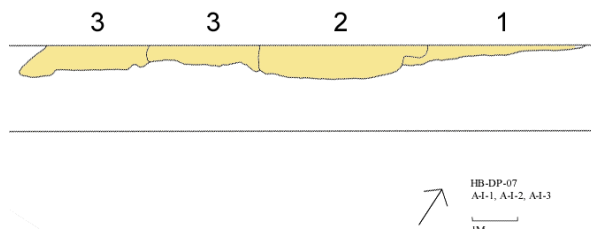
1, A-VIIIa-1, A-VIIIa-2 en A-VIIIb-1. Daarnaast trof men gespreid over de sleuven enkele schijnbaar geïsoleerde grondsporen aan. Dit zijn A-IV-1, A-IV-4, A-V-2 en A-V-3. Het is onmogelijk enige functie toe te schrijven aan deze sporen.

Geen enkele van de hierboven vermelde sporen leverde enig dateerbaar element op. Zone A bevatte echter nog sporen die wel om een verdere bespreking vragen.

Proefsleuven A-I, A-II, A-III en A-VI

In de zuidwestelijke zones van deze proefsleuven zijn enkele interessante sporen te zien.

De sporen A-I-1, A-I-2 en A-I-3 (zie foto) vormen samen één langerekt grondspoor dat in de sleufrand van sleuf A-I loopt. Het geheel bestaat uit een witgrijze zandige leem. Spoor 2 vertoont bovendien een smalle houtskoolband. Noch de functie, noch de datering van dit spoor kon uitgemaakt worden. Misschien betreft het hier een gracht (A-I-1 en A-I-3), die door een tweede spoor (A-I-2-) wordt oversneden.

Sporen A-I-1, A-I-2 en A-I-3

Grondspoor A-II-23 (zie foto) is ovaal tot rechthoekig en bevindt zich in het zuidelijk uiteinde van sleuf A-II. Het spoor is zandig van textuur, heeft in het midden een blauwgrijze kleur, en daarrond een oranjebruine rand, wat mogelijk wijst op de aanwezigheid van verbrande leem. Dateerbaar materiaal leverde het spoor tijdens dit onderzoek niet op. Mogelijk is dit een brandrestengraf.

Volgens een ooggetuige zou deze structuur eenzelfde uitzicht hebben

als vier mogelijke “ijzertijdkuilen” die bij opgravingen door Viérin in de jaren '50 aan het licht kwamen.

Spoor A-III-5 lag tegen spoor A-III-6 aan. Spoor 5 was donkergrijs van kleur, lemig zand van textuur en bevatte aardewerk (zie foto) en houtskoolstukjes. Spoor 6 was witzandig van kleur, sterk geturbeerd en bevatte eveneens aardewerk.

Het materiaal van spoor 5 vertoont relatief grote stukken chamotte (stukjes gebakken rode klei) in de verschraling. Deze mageringstechniek werd aangewend in de ijzertijd en vroeg-Romeinse tijd, maar ook in de periode na de Romeinen, in de Merovingische traditie, was deze van toepassing.

Een striktere datering in de ijzertijd, vroeg-Romeinse tijd of in de Merovingische periode is hiervoor dus niet mogelijk.

Het materiaal uit spoor 6 bestaat hoofdzakelijk uit stukken grijze overbakken keramiek. Een datering kan hieraan niet gekoppeld worden.

Spoor 1 (zie foto) uit sleuf A-VI is ovaalvormig, grijs van kleur en heeft een lemige textuur. Het bevatte aardewerk gelijkaardig aan dat van A-III-5, qua datering situeert het zich dus ook in de overgang van de late ijzertijd naar de vroeg-Romeinse tijd of in de Merovingische tijd.

Proefsleuven A-VIIIb en A-IXb

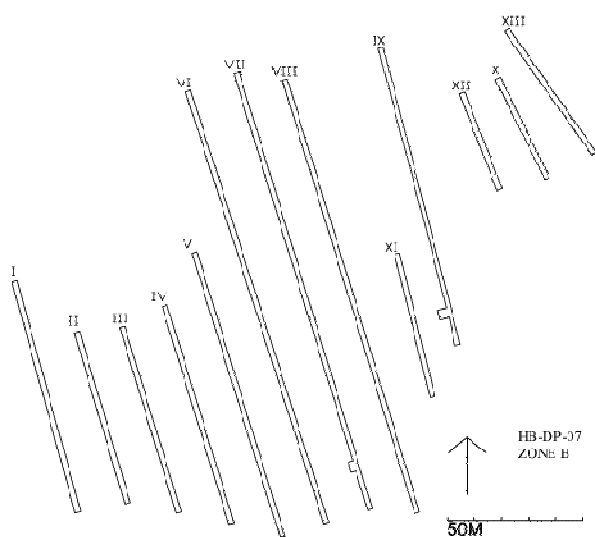
Sleuven A-VIIIb en A-IXb bevatten hoofdzakelijk puin en afval (zie foto). Het is de plaats waar vanaf het begin van de 17de eeuw tot de tweede helft van de vorige eeuw het Coraelgoed stond.

Hoogstwaarschijnlijk heeft deze puinzone met de hoeve te maken. In sleuf VIIIb werd bijvoorbeeld een twee meter brede kassei-weg ontdekt die waarschijnlijk ook met dit gebouw te maken had. Daarnaast werden hier ook muurresten aangetroffen. De moederbodem werd hier niet bereikt en het puin bleef zichtbaar. Dieper werd niet gegraven wegens instortingsgevaar van de wanden.

Meer naar het zuiden werd de moederbodem dan wel weer zichtbaar: in sleuf A-VIIIb kwamen nog de sporen van een greppel en een gracht tevoorschijn, sleuf A-IXb bevatte geen sporen meer. Ook meer zuidwaarts, in sleuven A-VIIIc en A-IXc, kwamen geen sporen meer tevoorschijn.

Zone B

Zone B is gelegen op het grondgebied van Kortrijk, dicht langs de Oudenaardsesteenweg (N8, Kortrijk-Zwevegem). Ze beslaat een maisveld en ook een drassig stuk weiland. In totaal werden dertien sleuven aangelegd. B-I t.e.m. B-VIII bevonden zich op de akker, B-IX t.e.m. B-XIII situeerden zich in de weide. Aansluitend op B-VIII en B-IX werden twee kijkvensters aangelegd.

De sleuven die geen uitgebreide informatie opleverden maar toch het vermelden waard zijn, zijn B-I tot en met B-VI. Deze worden eerst besproken, gevolgd door de andere sleuven, waarin

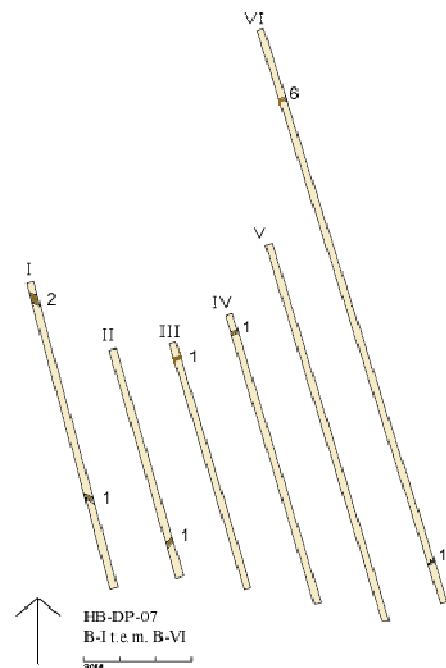
bijzonder interessante vondsten gedaan werden.

Proefsleuven B-I t.e.m. B-VI

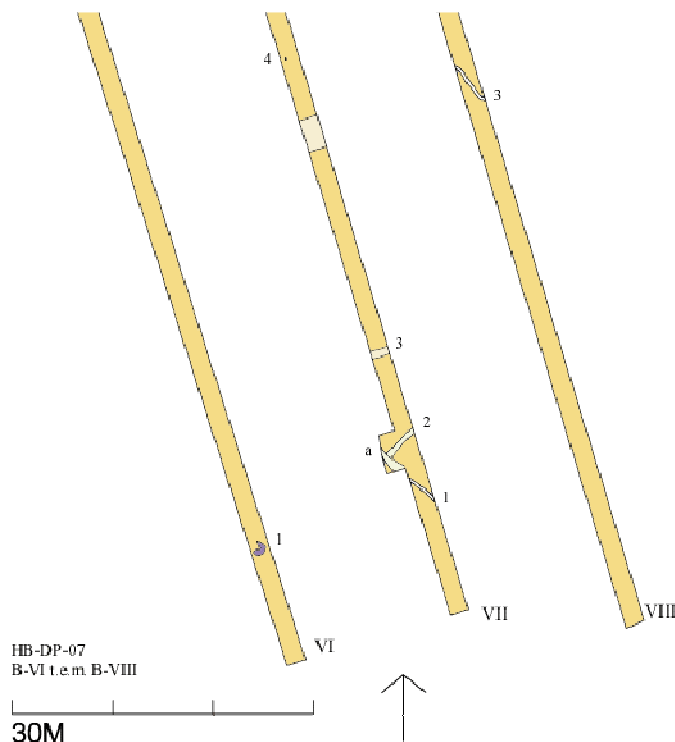
Sleuf B-V vertoonde geen sporen, waarschijnlijk te wijten aan de bodemgesteldheid. Onder de ploeglaag bevond zich de eerste 5 à 10 centimeter zandleemgrond, dieper begon een kleilaag waarin geen sporen meer te onderscheiden waren.

De andere sleuven, B-I, B-II, B-III, B-IV en B-VI, bevatten enkele sporen onder de vorm van stroken. Wellicht zijn het de restanten van eerdere grachten en/of greppels. Sporen B-III-1 en B-IV-1 kunnen verbonden worden, waarschijnlijk behoren ze tot eenzelfde gracht die in beide proefsleuven zichtbaar was. Een duidelijk perceleringssysteem kon hieruit echter niet opgemaakt worden.

In proefsleuf B-VI bevindt zich in het zuiden een enkel grondspoor, maar dit wordt verder besproken hieronder.

Proefsleuven B-VI, B-VII en B-VIII

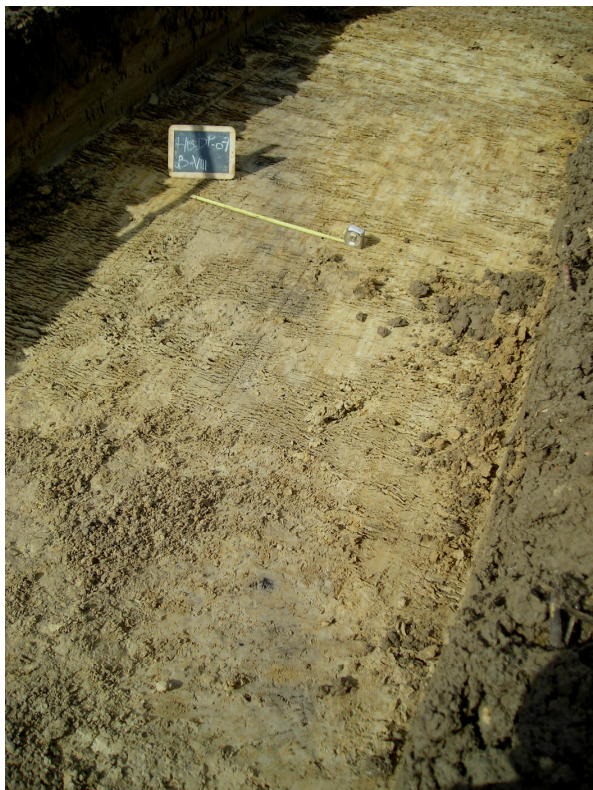

Dit gedeelte van zone B bevatte hoogst interessante sporen en vondsten. Enkele strookvormige sporen konden als grachten of greppels geïdentificeerd worden. Het gaat om sporen B-VII-1, B-VII-a en B-VIII-3 met een noordwest-zuidoost oriëntatie, spoor B-VII-2 met een oriëntatie van noordoost naar zuidwest, en sporen B-VII-3, B-VIII-1 en B-VIII-2 die in een west-oost richting liggen.

Opvallend is vooral spoor B-VII-2. Hier werd dan ook een klein kijkvenster aangelegd. Het gaat om een grachtje dat volledig opgevuld was met grote stukken aardewerk. Bij nader onderzoek bleek dat quasi volledige potranden zichtbaar waren in het spoor (zie foto). Deze gracht sluit haaks aan op spoor B-VII-a. Ook uit spoor a kwam een kleine hoeveelheid aardewerk. Het aardewerk uit beide sporen is heel

gelijkvormig. De datering ervan wijst in de richting van de overgang van late-ijzertijd naar vroeg-Romeinse periode (voor de bespreking van het aardewerk uit spoor 2, zie bijlage 1).

Ook een ander spoor in dit gebied verdient meer aandacht. Spoor 3 (zie foto) uit proefsleuf B-VIII heeft ook het uitzicht van een gracht of greppel. Dit spoor loopt niet geheel lineair, maar heeft grosso modo een zuidoost-noordwest oriëntatie. In die zin loopt het parallel met spoor B-VII-a. Ook uit dit spoor werd dateerbaar aardewerk gehaald. Deze scherven(zie foto) stammen uit de ijzertijd of vroeg-Romeinse periode.

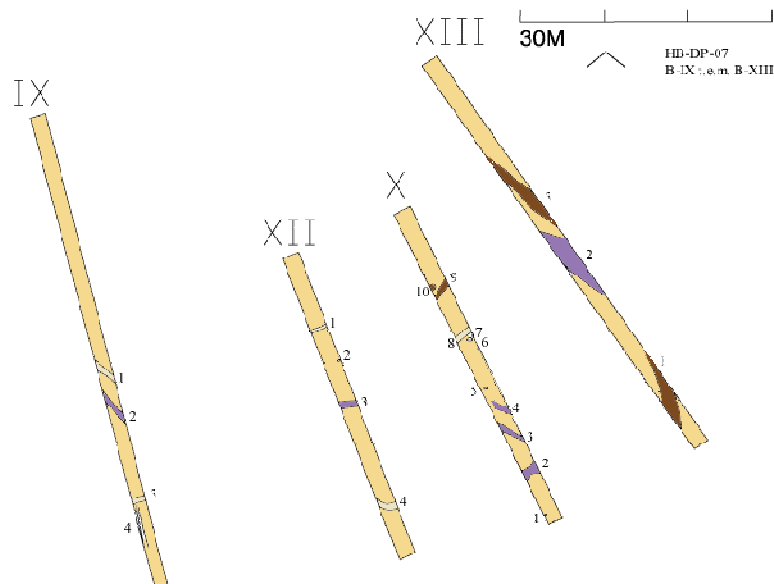

In sleuf B-VI werd spoor 1 (zie foto) aangetroffen, het bevindt zich op dezelfde hoogte als sporen B-VII-1, B-VII-2 en B-VII-a. Dit spoor heeft een onregelmatige vierhoekige vorm en een blauwzwarte kleur door de aanwezigheid van houtskoolpartikels.

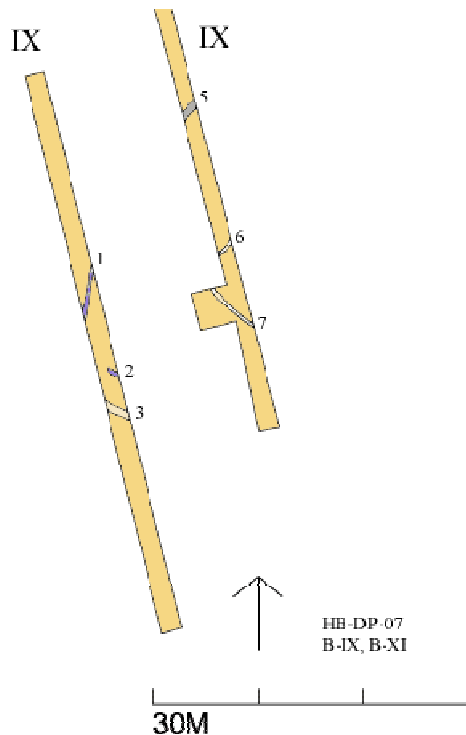
Proefsleuven B-IX, B-X, B-XI, B-XII en B-XIII

Over al deze sleuven zien we concentraties van grachten. Bij nadere studie van het grondplan wordt duidelijk dat sommige grachten mogelijk doorlopen over verschillende sleuven, en er parallele tracés en hoeken worden gemaakt.

Uit enkele van deze sporen kon aardewerk gehaald worden. Het gaat hier om sporen B-IX-2, B-X-2, B-X-3, B-X-4; B-X-8 en B-XII-3, B-IX-2 en B-IX-6. Helaas kon het aardewerk uit sporen B-IX-2, B-X-2, B-XII-3 (zie foto's), B-IX-2 en B-IX-6 niet gedetermineerd worden. De scherven uit de andere sporen konden niet preciezer worden gedateerd dan Romeins of middeleeuws.

Spoor B-IX-7 (zie foto) leverde echter meer informatie op. Het tekende zich in de proefsleuf af als een duidelijke gracht, bestaande uit blauwgrijze klei met houtschooldeeltjes, en bevatte materiaal

behorend tot de late-ijzertijd of vroeg-Romeinse tijd. (Voor de beschrijving van het aardewerk, zie bijlage 1) Hiermee deed hij denken aan de grachtstructuren die reeds in sleuf B-VII aangesneden waren en werd beslist ook deze gracht wat verder in het vlak te volgen.

Daarom werd aan de westelijke zijde van de sleuf een klein kijkvenster aangelegd (zie plannetje hierboven). De gracht was voor enkele meters te volgen in noordwestelijke richting, maar verder was hij niet meer zichtbaar. Mogelijk trof men slechts de onderkant van de gracht aan en was hij verderop minder diep, zodat hij niet geheel bewaard bleef, of maakt hij een hoek naar spoor B-IX-6.

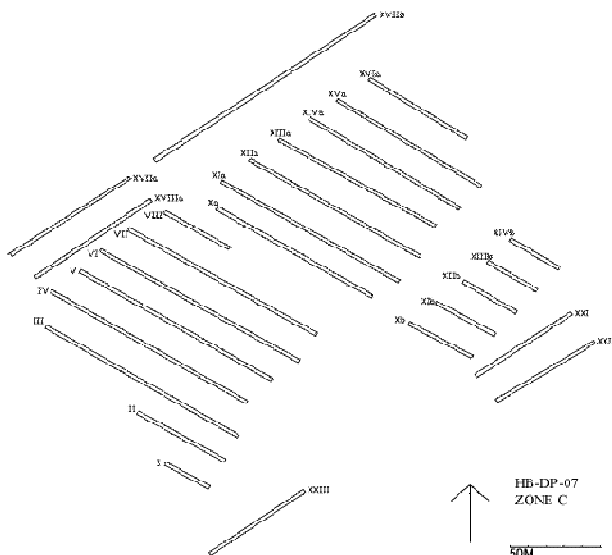
De structuur in de andere richting volgen was onmogelijk wegens de staat van het terrein. De sleuf bevond zich immers op een drassige weide

In deze sleuven werden ook nog andere sporen dan grachten aangetroffen. Het zijn volgende sporen: met een min of meer vierhoekige vorm B-X-1 en B-X-5, met een (onregelmatige) cirkelvorm B-X-6, B-X-7 (zie foto), B-X-10 en B-XII-2. Al deze sporen hebben een grijze tot blauwgrijze kleiige vulling. Jammergenoeg kon niet uitgemaakt worden uit welke tijd zij stammen.

Zone C

Zone C ligt centraal in het onderzoeksgebied. In totaal werden hier zesentwintig proefsleuven aangelegd. Het grootste deel van deze zone werd in beslag genomen door akkers die meer zuidelijk verder doorlopen in zone D. Het meest noordelijke deel, dat aansluit op de Luipaardstraat, deed dienst als weide. In deze weide bevond zich tot de tweede helft van vorige eeuw de walgrachthoeve "Te Coraele Goed". De locatie van deze hoeve was nog duidelijk zichtbaar op het terrein: een hoger gelegen gedeelte in de weide, bestaande uit opgehoogde grond, werd afgezoomd door een lager gelegen natte strook. Hoogstwaarschijnlijk heeft deze natte zone te maken met de grachten die de hoeve omgordden. De hoeve zelf bevond zich wellicht in zone A, waar ook resten werden aangetroffen die hierop duiden. Daar de grond opgehoogd was, moest hier diep gegraven worden om de bodemlaag met sporen zichtbaar te maken. Dit gegeven, en het feit dat de grond sterk

waterverzadigd was, zorgde ervoor dat de sleuven bijna onmiddellijk na het uitgraven instortten.

Een eerste zone die besproken wordt, is die ten oosten van de weidegronden.

Proefsleuven C-I tot en met C-VIII, C-XVIIa en C-XVIIIa

Deze proefsleuven bevinden zich op de akkers in het oostelijk gedeelte van zone C. Er werden nauwelijks sporen gevonden die met zekerheid aan menselijke activiteiten gelinkt mogen worden.

De proefsleuven C-I, C-II, C-III, C-IV, C-VIII en C-XVIIIa leverden geen enkel spoor op.

In de sleuven C-V en C-VI werden enkel sporen aangetroffen die mogelijk te wijten zijn aan natuurlijke bodemverschijnselen.

In proefsleuf C-VII werd één duidelijk spoor gevonden, het betreft hier spoor 5. Dit spoor wordt gekenmerkt door blauwzwarte vlekken en het bevatte enkele baksteenbrokjes.

Drie sporen waren aanwezig in sleuf C-XVIIa. Twee ervan, sporen 2 en 3, hebben een langgerekte vorm en zijn wellicht grachten of greppels. Ze bestaan uit een beigegrijze leem. Spoornummer 1 (zie foto)

uit deze sleuf is een min of meer vierkant witgrijs leemig spoor. Geen enkel van deze sporen leverde dateerbaar materiaal op.

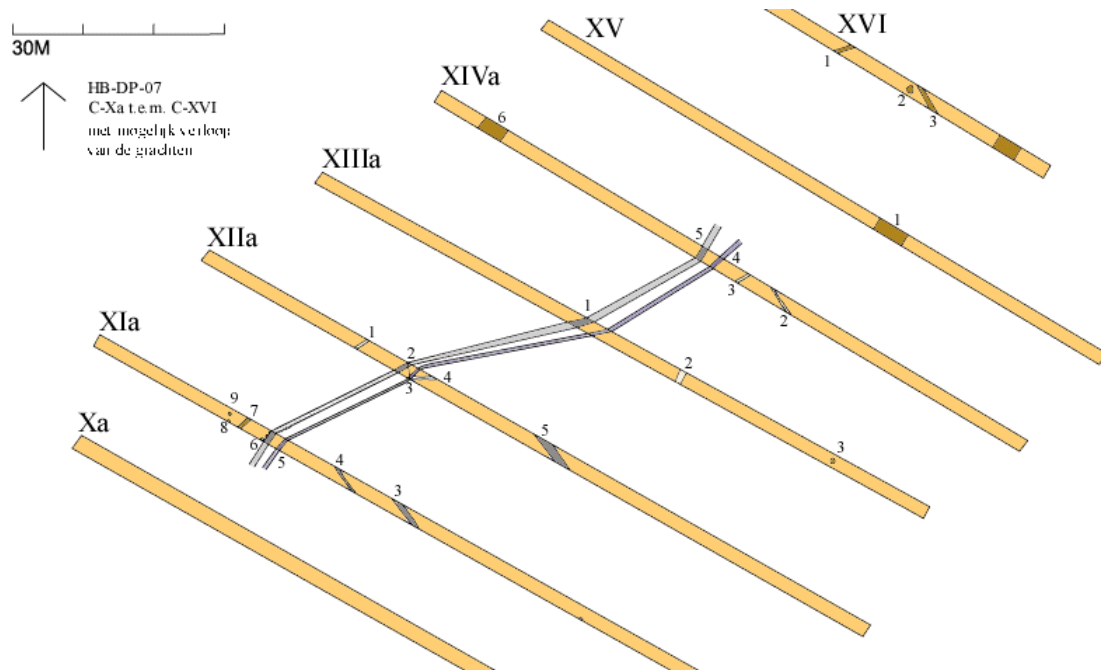
Proefsleuven C-Xa tot en met C-XVI, en C-XVIIb

Het gebied dat nu besproken wordt, was op het moment dat de proefsleuven

getrokken werden een weide, waarvan het grootste deel bestond uit opgehoogde grond. Het merendeel van de sporen uit dit gebied lijken grachten of greppels te zijn. Eén proefsleuf, C-Xa, bevatte geen enkel spoor. De andere proefsleuven vertoonden brede lineaire sporen die vermoedelijk de restanten zijn van vroegere grachten en greppels. Het is opvallend dat het merendeel van de sporen in dit gedeelte zich centraal in de lengte van de sleuven bevinden. Dit is ook de zone waar de grens van de opgehoogde grond, meer naar het noorden, zich bevindt. Op het terrein was het duidelijk dat in verschillende proefsleuven op deze grens twee parallelle sporen met een noordoost-zuidwest oriëntatie terugkwamen. Vermoedelijk zijn dit de grachten die het terrein van het Te Coraale Goed omzoomden (zie foto). Het gaat hier om de

sporen C-XIa-5, C-XIa-6, C-XIIa-2, C-XIIa-3, C-XIVa-4, C-XIVa-5, en waarschijnlijk ook C-XIIIa-1. Op basis van kleur en textuur van de vulling kunnen sporen C-XIa-6, C-XIIa-2, C-XIIIa-1 en C-XIVa-5 met elkaar gelinkt worden (zie plannetje). Ze hebben alle een donkergrijze kleiige vulling. Sporen C-XIa-5, C-XIIa-3 en C-XIVa-4 behoren waarschijnlijk ook tot eenzelfde gracht. Deze sporen hebben een blauwgrijze, meer zandige vulling.

Uit geen enkel van voornoemde sporen kon dateerbaar materiaal gehaald worden. Gezien het verband met de natte depressie die de grens van de opgehoogde zone uitmaakt, en dus met Te Coraale Goed, is een post-middeleeuwse datering waarschijnlijk.

Enkele andere sporen vallen op binnen dit gebied. Het zijn sporen C-XIa-3, C-XIa-4, C-XIIa-5, C-XIVa-2 en C-XVIa-3. Zij hebben alle dezelfde zuidoost-noordwest oriëntatie. Afgaand op de vorm gaat het ook hier om de sporen van oude grachten. Het is mogelijk dat zij deel uitmaakten van eenzelfde perceleringssysteem. Ook hier werd geen dateerbaar materiaal aangetroffen.

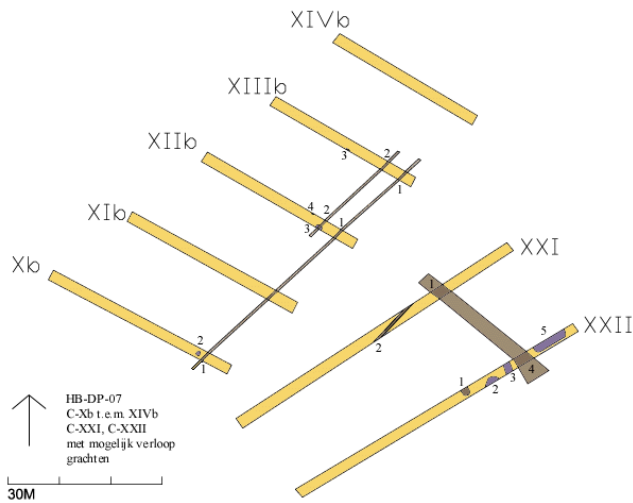
Nog drie sporen verdienen onze aandacht, omdat daarin wel enig materiaal werd gevonden. In proefsleuf C-XIa leverde spoor 2 vijf stukjes aardewerk op (zie foto).

Deze scherven wijzen in de richting van een datering in de Romeinse periode. Het spoor zelf sloot aan op de sleufwand. Het zichtbaar gedeelte had de vorm van een halve cirkel en bestond uit grijze leem. Spoor 8 uit diezelfde proefsleuf bevatte twee aardewerkscherven, waarvan één een stukje van een rand, die waarschijnlijk uit de Karolingische middeleeuwen stammen. Ook dit spoor bevond zich slechts

deels in de sleuf, bevatte een donkergrijze tot donkerbruine lemige vulling en heeft hoogstwaarschijnlijk een cirkelvorm. Het laatste spoor waaruit materiaal kon gehaald worden is spoor XVIa-2. Hieruit kwam een spijker. Een datering kon op basis van deze vondst niet opgemaakt worden. Dit spoor heeft een onregelmatige afgeronde vorm en bestaat uit grijsbruine klei.

Proefsleuven C-Xb tot en met C-XIVb, C-XXI en C-XXII

In dit gebied vallen vooral de parallelle sporen met een noordoost-zuidwest oriëntatie binnen proefsleuven C-XIIb en C-XIIIb op. Ook hier gaat het wellicht om grachten of greppels. Wanneer ze met elkaar verbonden worden (zie plannetje), zien we dat ook enkele sporen uit andere proefsleuven ermee in verband staan. Op deze manier kunnen twee parallelle grachten onderscheiden worden. De meest noordelijke bestaat uit sporen C-XIIb-2 en C-XIIIb-2, de meer zuidelijke uit sporen C-Xb-1, C-

XIIb-1 en C-XIIIb-1. Beide grachten hebben een beigebruine kleivulling. Materiaal uit deze sporen werd niet gevonden, een datering kan dus niet geopperd worden. Zij zijn afwezig in proefsleuf C-XIb, maar daar deze sporen vrij ondiep waren, is het niet onmogelijk dat deze reeds werden afgegraven voor ze gezien werden.

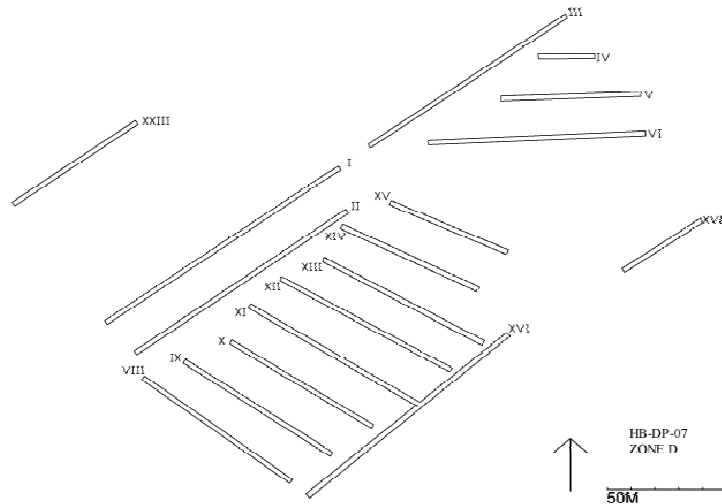
In proefsleuf C-XXII werd uit één spoor aardewerk gehaald met hoogstwaarschijnlijk een Karolingisch middeleeuwse datering. Dit spoor, C-XXII-5 (zie foto), bestond uit grijsbeige klei met houtskoolpartikels. Het heeft een langwerpige vorm en sluit aan op de noordwestelijke sleufrand. Een ander spoor uit deze sleuf heeft dezelfde beschrijving, maar is eerder circulair van vorm. Het gaat hier over spoor 2. Verder moet nog vermeld worden dat spoor 4 in deze sleuf mogelijk hetzelfde is als spoor 1 uit de meer westelijk gelegen proefsleuf C-XXI. Beide sporen bestaan uit beige klei, ook hun oriëntatie, noordwest-zuidoost, is dezelfde.

Tenslotte moet erop gewezen worden dat zowel proefsleuf C-XIb als C-XIVb zonder sporen bleef.

Zone D

Deze zone is het gebied dichtst gelegen bij de walgrachthoeve Goed te Cattebeke. De gronden werden vóór het proefsleuvenonderzoek gebruikt als akkerland. In de sleuven D-XIV, D-XV en D-XVI werd een puinzone aangesneden. In de andere sleuven is de aanwezigheid van drainagebuizen een constante.

In sleuven D-XIV en D-XV werd geen enkel spoor aangetroffen. Over alle andere proefsleuven van zone D werden lineaire sporen gevonden die hoogstwaarschijnlijk als greppels of grachten kunnen geïdentificeerd worden. Mogelijk kunnen deze verband houden met gelijkaardige sporen in zone B

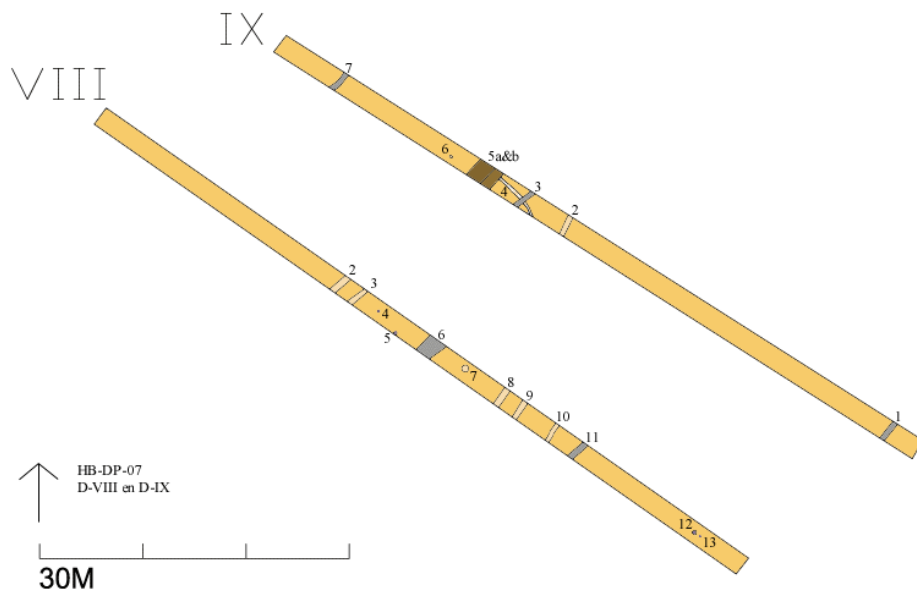
Enkele sporen leverden dateerbaar materiaal, onder de vorm van aardewerk, op. In sleuf D-VIII, spoor 12, werd een scherp gevonden die waarschijnlijk in de Karolingische-middeleeuwen geplaatst kan worden. Dit spoor wordt hieronder meer

uitgebreid besproken. Spoor D-XI-1 (zie foto's) leverde vier stukjes aardewerk, waaronder twee scherven van een

bodem en één van de wand, waarvoor een datering tot de late-ijzertijd of vroeg-Romeinse periode naar voor kan geschoven worden. Dit spoor heeft een circulaire vorm en bestaat uit een grijsbeige leem waarin ook vrij veel ijzerconcreties te onderscheiden waren.

Proefsleuven D-VIII en D-IX

In het zuidwesten van zone D werd, gespreid over twee proefsleuven, een concentratie aan sporen gevonden. In deze sleuven, D-VIII en D-IX (zie plannetje), werden dertien langerekte grondsporen aangetroffen die waarschijnlijk op de vroegere aanwezigheid van grachten en/of greppels wijzen. (zie foto hiernaast: D-VIII-9, D-VIII-8, D-VIII-10 en D-VIII-11)

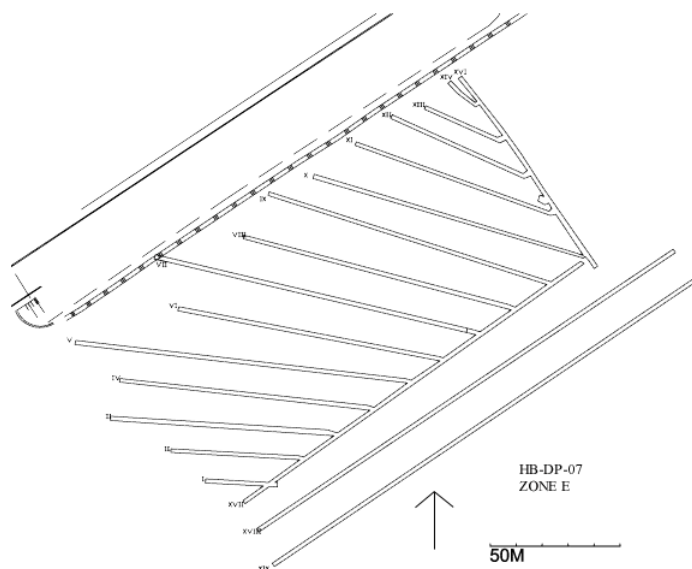
Deze sporen hebben een duidelijke aflijning en hebben over het algemeen een grijsbeige kleur en een lemige vulling. Het is meer dan waarschijnlijk dat sommige van deze sporen op mekaar aansluiten.

De andere sporen in deze sleuven hebben een meer gevarieerd uitzicht. Sporen 4 en 5 uit sleuf D-VIII hebben een blauwzwarte zandige textuur. Spoor 7 uit diezelfde sleuf heeft een eerder witgrijze zandige samenstelling, maar bevat daarenboven ook houtskoolpartikels. Spoor D-VIII-12 heeft een grijze tot paarse leemvulling en bevatte aardewerk dat van een middeleeuwse datum zou kunnen zijn. Het laatste spoor van sleuf D-VIII, spoornummer 13, is een grijs zandig spoor. Naast potentiële grachten bevat

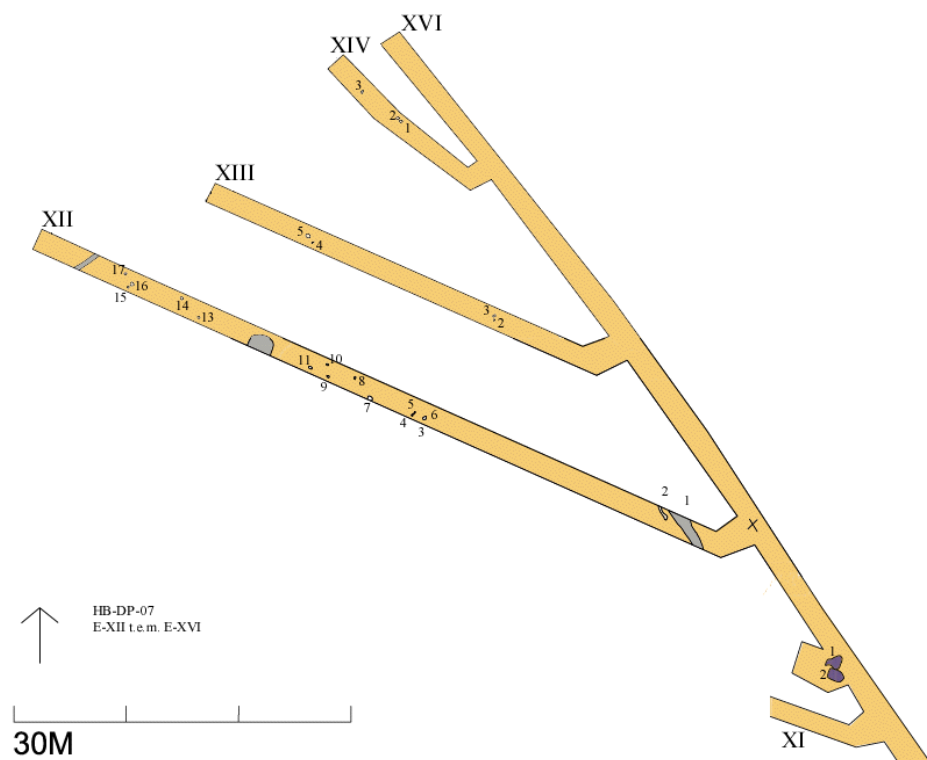
ook sleuf D-IX een grondspoor met afwijkende vorm. Het gaat om spoor 6, bestaande uit grijsbruine zandige leem. Al deze genoemde sporen hebben een eerder afgeronde vorm.

Zone E

Zone E is gelegen op grondgebied van Harelbeke, het dichtst langst de E17. In totaal werden hier achttien proefsleuven aangelegd (E-I t.e.m. E-XIX, met uitzondering van E-XV, die niet werd aangelgd). Sleuven E-III, E-IV en E-VIII bevatten niets, in sleuven E-IX, E-X, E-XI en E-XII werden veel recente sporen, met o.a. hout erin, aangetroffen. Sleuven E-I en E-II leverden elk een mogelijk grachtje op, die hoogst waarschijnlijk op elkaar aansluiten. En in E-XVIII zaten ook nog enkele grachten.

Proefsleuven E-XII, E-XIII, E-XIV en E-XVI

Een eerste groep sporen bevindt zich in de meest noordelijke hoek van zone E, onmiddellijk ten oosten van de E17. (zie plannetje) In proefsleuven E-XIII en E-XIV zaten enkele cirkel- tot ovaalvormige sporen met een beige tot bruinigrijze vulling uit zandig leem. Proefsleuf E-XII vertoonde in het oosten

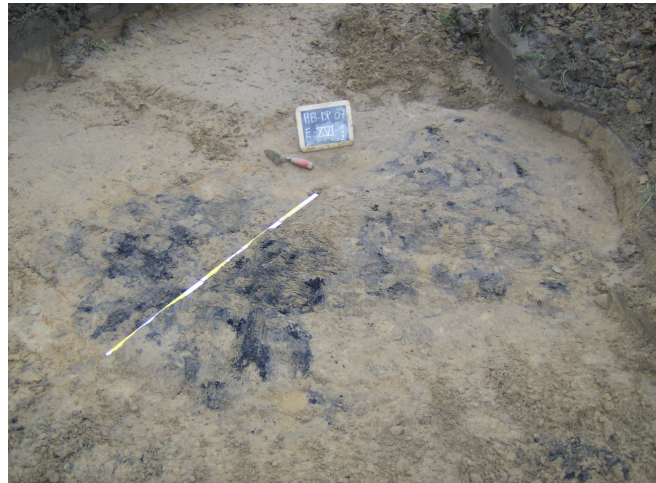
een gracht en in sleuf E-XVI, bevond zich één spoor, E-XVI-1, met veel houtskool. Dit spoor werd met een klein kijkvenster verder onderzocht en zo kwam een tweede spoor, E-XVI-2, aan het licht.

Mogelijk betreft het hier twee brandrestengraven. Zeker voor spoor 2 (rechts op de foto) lijken voldoende bewijzen voorhanden. In het spoor werden botsplinters en aardewerk (zie foto links), in totaal veertien stuks, aangetroffen.

Het is voor het merendeel handgevormd, donkergrijs tot zwart en relatief zacht

gebakken. Eén scherf is echter gedraaid, lichtgrijs en relatief hard gebakken. Dit materiaal is Romeins.

Proefsleuven E-VII, E-XVII en E-XVIII

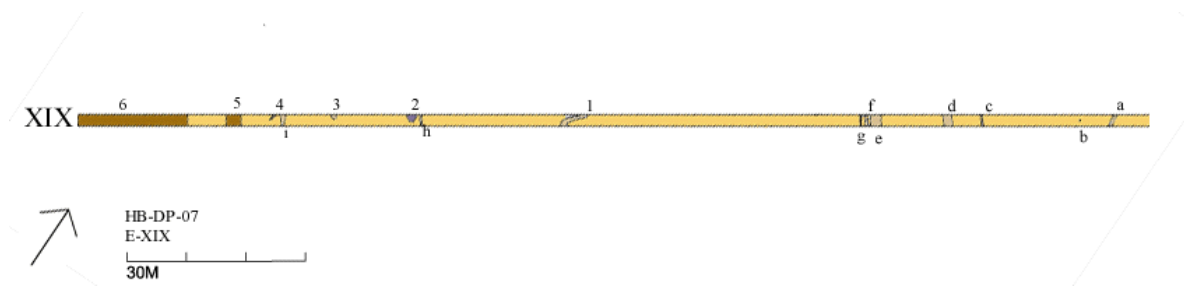
Een andere concentratie van sporen in zone E situeert zich in de proefsleuven E-VII, E-XVII en E-XVIII. Twee greppels en acht circulaire sporen bevinden zich in het oosten van sleuf E-VII. De twee greppels zijn grijsblauw van vulling, de andere sporen lichtgrijs tot blauwgrijs. Proefsleuf E-XVII bevat een spoor (E-XVII-10, zie foto)) in de nabijheid van de cluster in proefsleuf E-VII. Dit circulaire spoor is donkerbruin met enkele houtskoolvlekken.

Proefsleuf E-V

Deze sleuf was quasi leeg, op één spoor (E-V-2) na, dat in de Romeinse tijd kon worden gedateerd. Het is een ovaal, lichtgrijs spoor.

Proefsleuf E-XIX

Het zuidwestelijke deel van deze sleuf leverde een concentratie aan sporen op (zie plannetje). Meerdere grachten en greppels doorkruisten de sleuf – in totaal negen – en vijf sporen leverden materiaal op. Eén, namelijk E-XIX-4, is dateerbaar in de ijzertijd – vroeg-Romeinse tijd, bevat houtskool en is langwerpig en smal van vorm.

Twee andere sporen zijn dateerbaar in de Romeinse tijd. Het betreft hier één langwerpig spoor, E-XIX-1 (zie foto), mogelijk een grachtje. Het tweede spoor, spoor E-XIX-3, is

eveneens houtskoolrijk. Het bevat zowel handgemaakt aardewerk als grijs gedraaid aardewerk als enkele

fragmenten zeepwaar (zie foto).

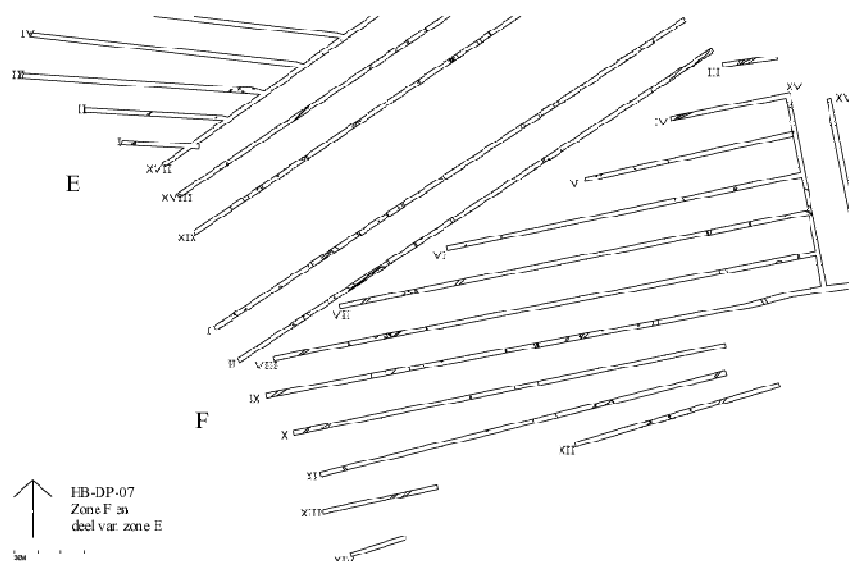
Eén gracht kan aan de hand van het materiaal ruim geplaatst worden in de Romeinse of middeleeuwse periode (spoor E-XIX-5).

Een laatste spoor (zie foto) kon – ondanks de aanwezigheid van materiaal – niet aan enige tijdsperiode toegewezen worden. Het bevat wel aardewerk maar dat kon door omstandigheden niet worden gerecupereerd. Mogelijk hebben we hier te maken met een brandrestengraf. Het gaat om spoor E-XIX-2.

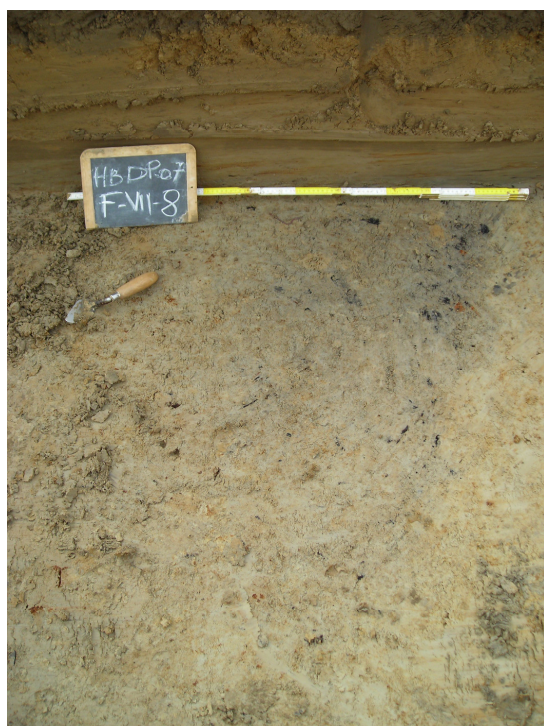

Zone F

Zone F situeert zich op het grondgebied van Harelbeke, langs de Luipaardstraat, ten zuidoosten van zone E. Deze zone bestaat volledig uit akkerland. In totaal werden hier zestien proefsleuven aangelegd, F-I t.e.m. F-XVI. Sleuf F-XIV bleef zonder sporen, sleuf F-V bevatte enkele kleine onduidelijke sporen met houtskoolvlekken, in F-X, F-XII en F-XIII werden enkele grachten aangetroffen.

Proefsleuven F-I, F-II, F-VI, F-VII, F-VIII, F-IX, F-X en F-XI

In het noordwestelijk deel van F-I en F-II, en het westelijk deel van F-VI, F-VII, F-VIII, F-IX; F-X en F-XI is een concentratie van sporen vast te stellen. Een aantal sporen konden worden gedateerd: F-I-3, een circulair spoor met een bruine zandleem vulling is Romeins of middeleeuws. F-I-4 is een groot spoor dat deels in de sleufwand ligt, en houtskoolvlekken en Romeins aardewerk bevatte. F-I-7 is een bruine kleiige gracht met aardewerk dat dateert tussen late-ijzertijd en vroeg-Romeinse periode. F-VII-9, een gracht met een bruine leemvulling en een datering als Romeins of middeleeuws, en het spoor F-VII-8 (zie foto), dat een late-ijzertijd/vroeg-Romeinse datering opleverde.

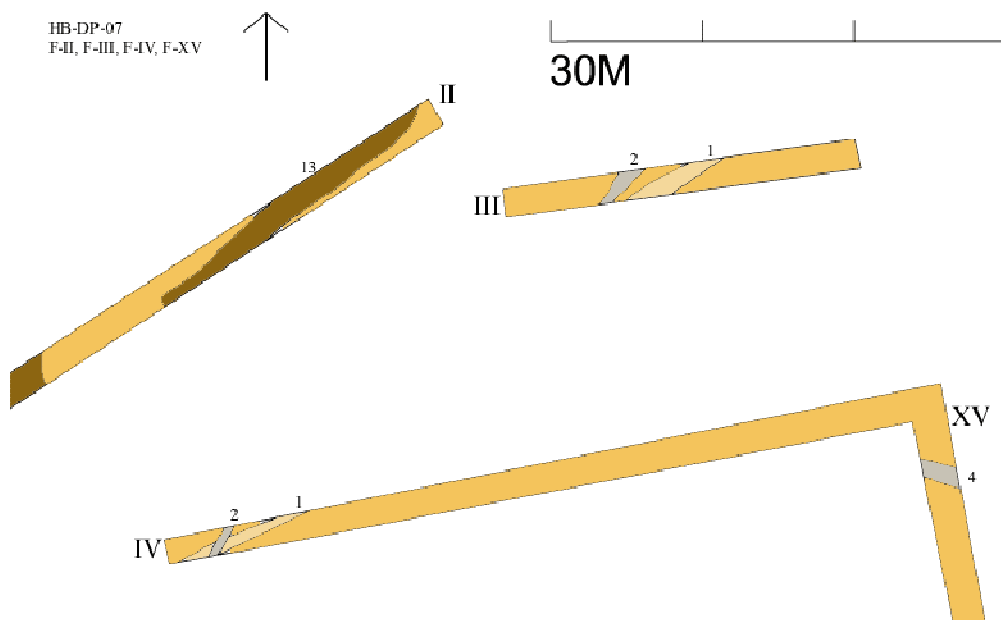
Ook in sleuf F-VI zat een spoor met Romeinse datering, spoor 3. Het is een grijsblauw lemig spoor met houtskoolvlekken. Het laatste dateerbare spoor bevindt zich

aan het einde van de concentratie, F-XI-1, met Romeins aardewerk erin. Dit spoor dat deels in de sleufwand ligt, heeft een bruine zandige vulling en bevat houtskoolvlekken.

Naast al deze sporen bevatte deze zone ook een hoop andere sporen, waaronder grachten F-IX-1, F-VIII-7 en F-VII-9 die misschien één gracht vormen. F-X-1 en F-X-2 sluiten waarschijnlijk aan op F-VIII-5 en -4, en verder op F-VII-5. Ook F-II-5 of -4

lijken door te lopen naar F-I-5, F-II-6 loopt vermoedelijk door naar F-I-8. Daarnaast zitten nog enkele andere grachten in deze sleuven.

Proefsleuven F-III en F-IV

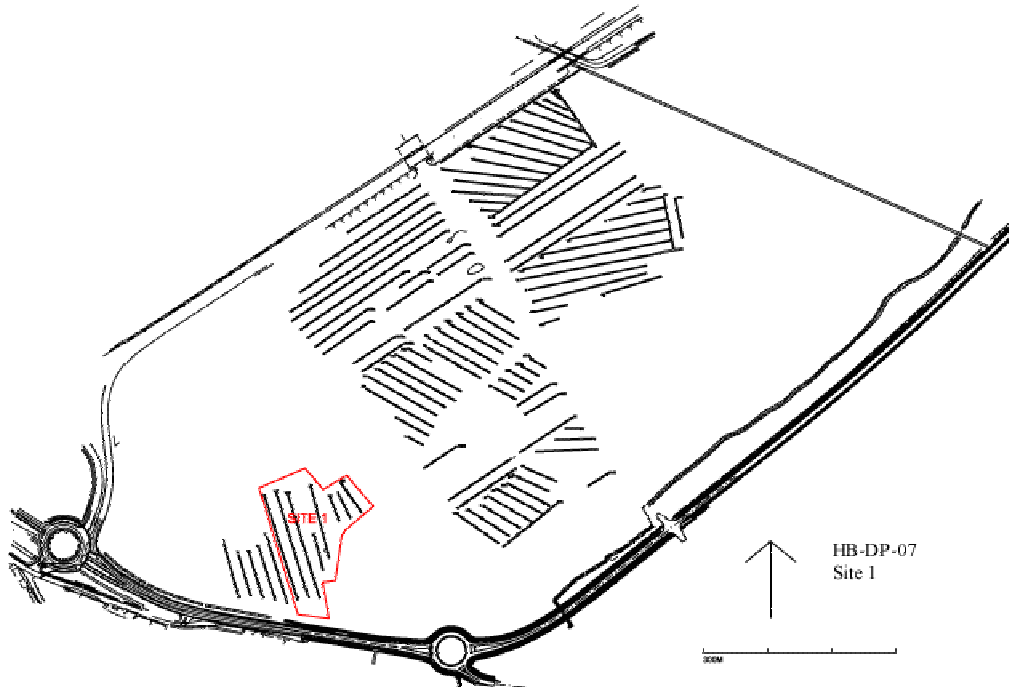

Twee grachten lijken door te lopen over beide sleuven . Grachten F-III-1, F-III-2 (zie foto) lopen door als sporen F-IV-1 en F-IV-2. Daarenboven loopt gracht 13 in het noordwestelijke uiteinde van sleuf F-II parallel aan deze beiden.

Interpretatie van de archeologische sporen

Site 1: Een inheemse late-ijzertijd/vroeg-Romeinse nederzetting

De densiteit aan sporen in zone B is opvallend. Het betreft niet de volledige zone, maar alle proefsleuven vanaf B-VI tot en met B-XIII. Het grondplan doet het vermoeden rijzen dat meerdere van de grachten op elkaar aansluiten en parallelle en haakse tracés volgen. Twee grachten in het bijzonder (B-VII-2 en B-IX-7) bevatten erg veel aardewerk, waaronder enkele bijna volledige potten, die te dateren vallen in de late-ijzertijd ($\pm 500/450$ -ca.58 v.Chr.) en vroeg-Romeinse tijd (tot 69 n.Chr.).¹ Dit is geen gewoon nederzettingsafval (dat veel gefragmenteerder en typologisch diverser is). De volledigheid, de grote hoeveelheid en de uniformiteit doen eerder denken aan opzettelijk gedeponeerde objecten. Het aardewerk uit andere sporen in deze zone kent eenzelfde datering.

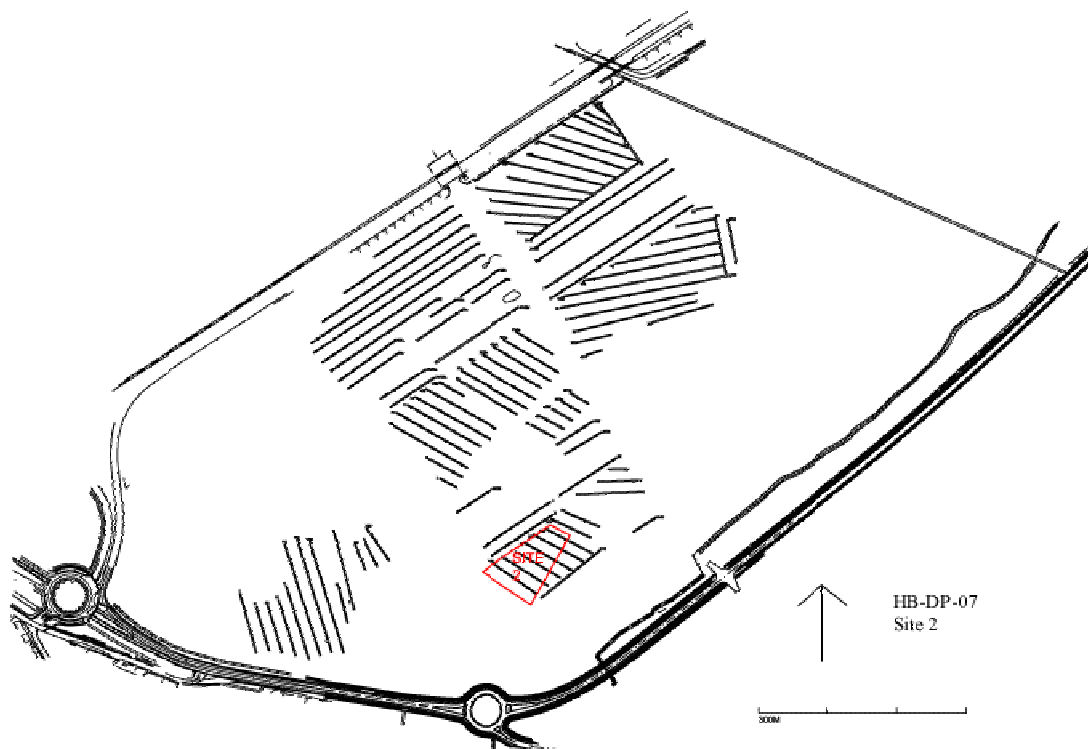
Deze elementen, grachten, de deposities en de datering, kunnen gelinkt worden aan een inheemse landelijke late-ijzertijd tot vroeg-Romeinse nederzetting. Het bewoningsareaal van zo'n nederzetting was opgedeeld in verschillende percelen door smalle greppeltjes of grachten (voor afwatering en afbakening). Sommige percelen waren bewoond, op andere stonden waterputten en schuurtjes, nog andere dienden als akker of weide, en ook rurale cultusplaatsen zijn in dergelijke systemen gekend. Enkele sites waar dit fenomeen reeds onderzocht is, zijn Wielsbeke-Vaartstraat (Hoorne 2006), Aalter-langevoorde (De Clercq *et al.* 2005), Oedelem-Wulfsberge, Aalter-Woestijne en ook in Noord-Frankrijk, (*fermes indigènes*) met o.a. de site Villeneuve-d'Asq (Leman-Deliverie 1989).

¹ Voor de verder bespreking van dit aardewerk, zie bijlage 1.

Zeer waarschijnlijk maken de grachten van zone B deel uit van een dergelijk nederzettingssysteem. Dit vermoeden wordt nog bevestigd door enkele vondsten uit de buurt, gedaan tijdens kleiwinningswerken in de jaren '50 van de vorige eeuw. Spijtig genoeg zijn deze vondsten zeer slecht gedocumenteerd. Het betreft twee waterputten (ten westen van zone B), een viertal mogelijke crematiegraven en vier kuilen die mogelijk uit de ijzertijd stammen (ten N/N-W van zone B).

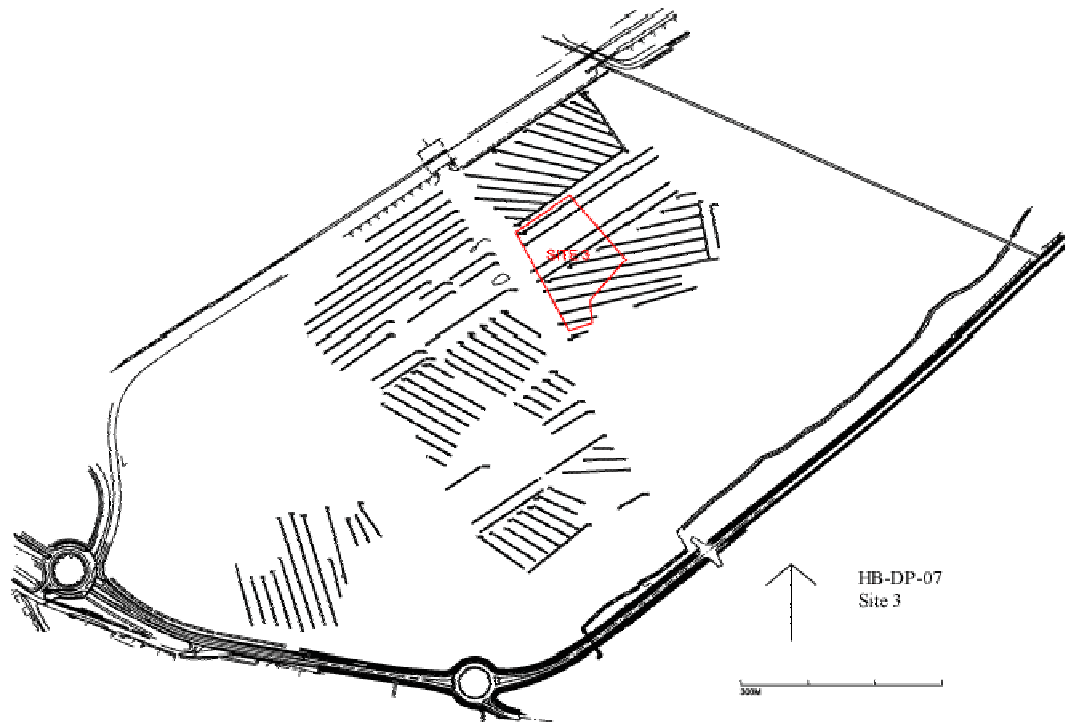
Dit alles opent zeer interessante perspectieven voor verder onderzoek. Daar waar tot voor kort, als het ging om het onderzoek van dergelijke nederzettingssystemen, vooral gedacht werd in termen van *on-site* (de bewoningsgerelateerde sporen zoals hoofdgebouwen) versus *off-site* (de schuurtjes, het akkergebruik etc.) wordt deze strikte opdeling nu in twijfel getrokken. Door recent grootschalig onderzoek (waarbij we in hoofdzaak willen verwijzen naar het Kluizendok, <http://www.kluizendok.ugent.be>), wordt meer en meer vermoed dat dit onderscheid niet echt te maken valt en helemaal niet zo strikt is. Verder onderzoek naar zulke nederzettingen dringt zich op, zeker wat betreft het ruimtelijk gebruik binnen dergelijke sites.

Site 2

Vermoedelijk sluit een deel van zone D aan op de vondsten in zone B. Vooral sleuf D-VIII valt te weerhouden, met vrij veel grachten en één datering in de late-ijzertijd tot vroeg-Romeinse tijd. Delen van de sleuven D-IX tot D-XIII bevatten een grachtensysteem dat hierop aansluit en een kuil die eveneens dateert in dezelfde periode.

Site 3: Een concentratie aan Romeinse sporen

In zone E, sleuf E-XIX, en in zone F met de proefsleuven (telkens deels) F-I, F-II, F-VI, F-VII, F-VIII, F-IX, F-X en F-XI werd een opvallende concentratie van Romeins materiaal vastgesteld. Maar liefst elf sporen konden namelijk (ruim) als Romeins worden gedateerd. Voor de beschrijving van de sporen verwijzen we naar de desbetreffende hoofdstukken. Het betreft grachten en enkele houtskoolrijke kuilen. Daarnaast zijn er in deze zone ook een hoop ongedateerde sporen, voornamelijk grachten. Ook hier kan op basis van het grondplan vermoed worden dat veel van deze op elkaar aansluiten, en lineaire en haakse tracés vormen.

De densiteit hier is opvallend, spijtiggenoeg valt deze zone deels binnen één van de geplande wegkoffers, zodat de 40m tussen sleuven E-XIX en F-I niet onderzocht kon worden.

Mogelijk zitten we ook hier pal op resten van bewoning en/of landgebruik.

Enkele verspreide sporen

Her en der verspreid over het terrein werden sporen aangetroffen, die mogelijk kunnen worden geïnterpreteerd als brandrestengraven. Slechts één ervan (zone E, sleuf XVI, spoor 2) kan met vrij grote zekerheid als dusdanig worden geïdentificeerd. Het is een rechthoekige kuil, rijk aan houtskool, met enkele botsplinters en wat scherven met een late-ijzertijd tot vroeg-Romeinse datering. Enkele andere sporen, waaronder E-XIX, spoor 2, met vroeg-Romeins aardewerk, F-V-1, F-VII-8, F-VI-3 en

A-II-23 en A-VI-1, vallen hier misschien ook onder, maar omdat er niet gecoupeerd werd, missen we elke zekerheid.

Wat zijn brandrestengraven precies? De overledene werd gecremeerd waar de resten samen met een deel van de brandstapel en eventuele bijgiften in een kuil werden gedeponneerd. Deze traditie gaat terug op de late-ijzertijd. Het betreft vaak kleine kuilen, meestal ondiep bewaard, terwijl hun Gallo-Romeinse opvolgers grotere afmetingen en een uitgesproken rechthoekige vorm, met soms een nis hebben.

Dergelijke graven kunnen voorkomen in groeperingen, zogenaamde grafvelden, maar kunnen ook, zoals hier het geval lijkt, meer verspreid voorkomen. Dit fenomeen, waarvoor pas recentelijk aandacht ontstond, is gekend als veldgraven. Romeinse graven werden soms aangelegd midden in een veld of op een bewoningsareaal. Voorbeelden hiervan werden aangetroffen op de sites van Wielsbeke-Vaartstraat (Hoorne 2006), en Gullegem-Moorsele (www.archeonet.be).

Het is zeker niet uit te sluiten dat deze in verband staan met de twee tot nu toe herkende zones, site 1 (en daarbij aansluitend site 2) en site 3.

Site 4: Te Coraele Goed

“Te Coraele Goed”, gaat zeker terug tot 1600 (Van Hoonacker & Decaluwe 1988: 98-99). De hoeve werd recent afgebroken, en het areaal werd omgevormd tot weide. De resten werden dan ook aangetroffen in enkele van de proefsleuven van zone A en C, onder de vorm van muurwerk en zelfs een stukje van een kasseiweg. Ook de omwalling van de hoeve werd duidelijk herkend op het terrein. Er was een ophoging van de grond zichtbaar waar de boerderij zou gestaan hebben. Ook de walgracht werd in de proefsleuven aangetroffen.

Een aantal grachten in deze zone zou aan de landbouwactiviteit / percelering van deze hoeve kunnen worden toegeschreven.

Besluit en aanbevelingen

Uit dit onderzoek zijn, zoals uit bovenstaande uiteenzetting mag blijken, een aantal interessante sites naar voren gekomen. Dit lijkt misschien veel, maar eigenlijk is de densiteit aan sites op het terrein integendeel zelfs vrij laag. Algemeen wordt namelijk aangenomen dat er in Vlaanderen om de 5 hectare een site te vinden is.

De resultaten van deze proefsleuven campagne zijn zeer veelbelovend voor verder onderzoek.

Op zone B is dit verreweg het duidelijkst. De grote densiteit aan sporen en de enorme hoeveelheid aardewerk tonen dat hier een (late-ijzertijd tot vroeg-Romeinse) nederzetting is aangesneden.

De sporen van zone D moeten zeer waarschijnlijk aan de nederzetting van zone B gelinkt worden.

Op zone F en deels op E is er een concentratie aan Romeinse sporen. Deze zone valt spijtiggenoeg deels binnen de toekomstige wegwegkoffer. Ook hier vermoeden we sporen van bewoning aangesneden te hebben.

De afwezigheid op site 2 en 3 van hoeveelheden aardewerk, zoals bij zone B aangetroffen werden, betekent echter niet dat deze sites hierom minder potentieel hebben. De massa aardewerk uit zone B is eerder uitzonderlijk voor een proefonderzoek. Sommige vlakdekkende opgravingen leveren zelfs zoveel aardewerk niet op.

Alledrie deze sites (1, 2 en 3) zouden verder onderzocht moeten worden door middel van een vlakdekkende opgraving. Het valt ook aan te raden de zone tussen E en F, waar de weg komt, te onderzoeken.

Daarnaast werden over het terrein ook nog geïsoleerde sporen, enkele mogelijke brandrestengraven, aangesneden. Ook deze zouden zeker verder onderzocht moeten worden, door middel van kleine kijkvenstertjes.

We kunnen besluiten dat deze proefsleuven campagne zeer mooie resultaten heeft opgeleverd, en noopt tot verder onderzoek.

Bibliografie

Art J. (red.) 1999. Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel 4, archeologie, Gent.

Bourgeois J. 1999. De metaaltijden in Vlaanderen. In Art J.1999 : 257-268.

De Clerq et al. 2005. De Protohistorische periode uit de opgravingen te Aalter, industrieterrein Langevoorde. Profane en rituele aspecten uit de late IJzertijd. Lunula, Archaeologia protohistorica XIII : 125 -134.

De Mulder G. 1998. De ijzertijd in Vlaanderen (750 - ca. 50 v.Chr.). In Toorians 1998 :14-31.

Hoorne J. 2006. Archeologisch onderzoek langs de Vaartstraat te Wielsbeke, In Leiesprokkels,jaarboek 2005-2006 : 51-87.

Leman-Delerive G.1989. Les habitants de l'âge du fer a Villeneuve d'Asq (Nord). In Revue du Nord, Hors-série, Collection Archéologie, N°2.

Tavernier R. 1969. Harelbeke 83E en Zwevegem 97E, Bodemkaart van België, uitgegeven door het Comité voor het opnemen van de Bodemkaart en de vegetatiekaart van België, onder de auspiciën van het . I.W.O.N.L.

Toorians L. (red.) 1998. Kelten en de Nederlanden. Van prehistorie tot heden. Leuven.

Van Hoonacker E. & Decaluwe C. 1988. Landelijk leven en hoevengids Groot-Kortrijk (deel 3 : Kortrijk). Tielt.

Vierin J. 1987. Vijf en twintig jaar "Pro Cortoriaco". Prospektie – Ontdekkingen – Vondsten , Handelingen van de Koninklijke Geschied –en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, nieuwe reeks, LIII.

Internet

<http://www.Kluizendok.ugent.be>

<http://www.archeonet.be>

Bijlage 1 : Het aardewerk van B-VII-2 en B-IX-7

Inleiding

Op zone B van het onderzoeksterrein werden twee opmerkelijke structuren aangetroffen. Het gaat om spoor 2 uit sleuf B-VII en spoor 7 uit sleuf B-IX. Deze twee grachten werden verder onderzocht via kijkvensters en leverden een aanzienlijke hoeveelheid aardewerk op, daterend uit de late ijzertijd – vroeg-Romeinse tijd. De sporen zelf kwamen reeds eerder in dit rapport uitgebreid aan bod. Omdat ze zo belangrijk zijn in het kader van het onderzoek vraagt ook het bijhorende vondstenmateriaal verdere bespreking.

Spoor B-VII-2 (tekening 1)

Spoor B-VII-2 leverde zeer uniform aardewerk op. Alles is duidelijk handgemaakt en zacht gebakken. De buitenkant van de pot is meestal lichtbruin tot bruinoranje van kleur, de binnenkant van het recipiënt donkergrijs tot zwart. Voor de verschraling gebruikte men chamotte (stukjes gebakken klei) en af en toe organisch materiaal.

Niet alleen wat betreft baksel, maar ook vormelijk is het aardewerk zeer gelijkaardig. Een steeds terugkerend element is dat de rand naar buiten gebogen is of, één enkele keer, bijna recht naar boven gericht. Het merendeel van de randen is relatief dik, alhoewel er toch enkele fijnere randen ook voorkomen. Van sommige potten kon reeds een groot stuk terug aan elkaar gepuzzeld worden zodat duidelijk is dat de buik van het recipiënt bolvormig is.

Wat betreft versiering komen nagelindrukken op de schouder veelvuldig voor, waaronder, op de buik, kamstrepen zijn aangebracht. Door de reconstructie van een bodem en de onderkant van de buik kon vastgesteld worden dat deze strepen doorlopen over gans het recipiënt. Wat nooit enige versiering vertoont zijn de randen.

Spoor B-IX-7 (tekening 2)

Het vondstenspectrum uit spoor B-IX-7 bestaat voor 50% uit hetzelfde materiaal als bovenstaande context. Dit zal hieronder niet meer aan bod komen. Het is de andere helft – die een ander soort baksel, type en versieringsvorm vertoont – waarop zal ingegaan worden.

Enkele stukken zijn duidelijk met de draaischijf vervaardigd. Van andere is het echter niet geheel zeker: ze kunnen ook handgemaakt zijn en nagedraaid op een trage draaischijf. Alles is matig zacht gebakken en de klei is verschraald met fijne elementen. Met het blote oog was, op enkele fijne stukjes chamotte na, niet duidelijk te onderscheiden waarmee dit precies gebeurd is. De kleur van de scherven is bruingrijs aan het oppervlak en donkergrijs tot zwart in de kern.

De vele randfragmenten die de context bevat zijn meestal naar buiten omgeplooid. Ruwe, maar ook gegladde exemplaren komen voor. Het aantal dikkere tegenover fijne randen is ongeveer evenredig. Grotere profielen konden niet gereconstrueerd worden zodat over de rest van de vorm van de pot niets gezegd kan worden.

Wat betreft versiering levert het spoor slechts één wandfragment met kamstrepen op en één rand-en schouderfragment met enkele ribbels op de schouder (zie tekening). Deze enkele gevallen buiten beschouwing gelaten mag voor deze context gesteld worden dat versiering quasi afwezig was.

Conclusie

Op basis van bovenstaande beschrijvingen kunnen we het materiaal uit de contexten B-VII-2 en B-IX-7 plaatsen de late-ijzertijd – vroeg-Romeinse tijd. Het handgemaakt, sterk versierd aardewerk dat in beiden voorkomt, kan toegewezen worden aan een typische Noord-Franse traditie uit die periode. Gelijkaardig materiaal treffen we aan in Villeneuve d'Asq² en Wielsbeke-Vaartstraat³.

Selectie aardewerk uit spoor B-VII-2

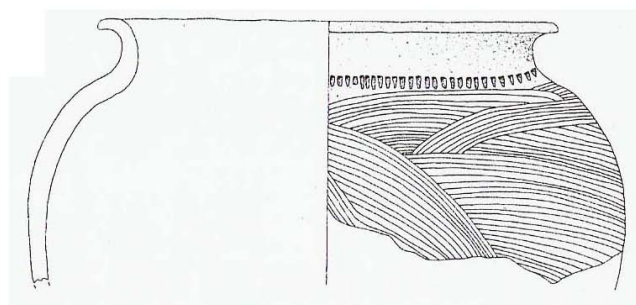
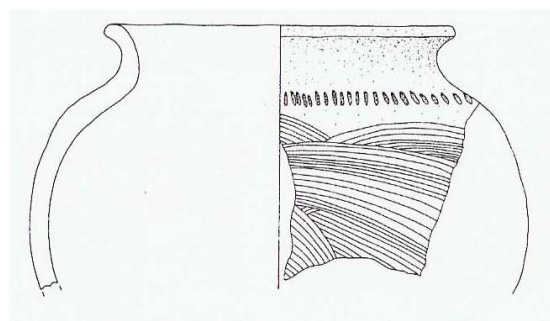
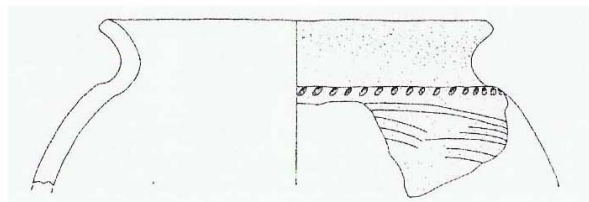
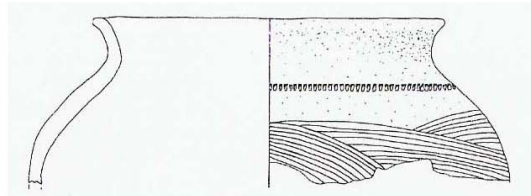
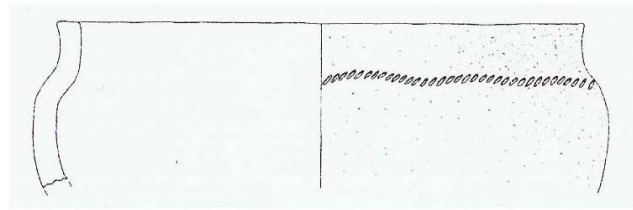

Selectie van aardewerk uit spoor B-IX-7

² Leman-Delerville G.1989. Les habitants de l'âge du fer a Villeneuve d'Asq (Nord). In *Revue du Nord*, Hors-série, Collection Archéologie, N°2

³ Mondelinge informatie Johan Hoorne

Tekening 1: selectie van aardewerk uit spoor B-VII-2

Tekening 2: selectie van aardewerk uit spoor B-IX-7

